

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Responsa De Ivre Canonico Præsertim Novissimo

Zype, Frans van den
Antverpiæ, M. DC. XLV.

Resp. I. De exemptione. quibus verbis inducatur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73071)

etiam vbi illius pactum non subest. minus taciturnitas confensum arguit, cum de tacentis prauidicio agitur. *inuitum*, inquit *l. 8. D. de procurat. accipere debemus non eum tantum qui contradicit, verum eum quoque, qui consensisse non probatur. nec pro consentiente habetur, qui tacet, sciens ius suum durare. l. sicut §. non videtur. D. quib. mod. pignor. A. or. Institut. moral. p. 1. l. 1. c. 4. §. 5. sub fin. DD. in c. qui & cet. de reg. iur. in 6.*

21.

Igitur timide in hac materia iudici agendum est, ne impingat in vltos canones supra citatos. ne vlturas vltatenus adiudicet, nisi euidenter constiterit esse licitas, per aliquam ex supra citatis exceptionibus. Aduersus septimum praecipitur peccare eum mortaliter inquit Nauar. in *Manual. c. 17. n. 275.* qui iudex vlturas adiudicat, aut ad eas restituendas non cogit. non ergo vlturam iuris, & speciem admittere ex ijs, quae possint fucum facere, sed veritatem sequi debet. alioquin vix quicquam est in huiusmodi contractibus, quod palliari non possit. nec porro pauca in hac lite allata sunt; sed instrumenta, & acta non consonant: quae sequi iudicem in foro externo, canones, atque edicta oportet.

De priuilegijs.

RESPONSVM. I.

De exemptione. quibus verbis inducatur.

1. Antiquis nulla, aut rara exemptio.

2. Nisi ad quietem, & a lege dioecelana, que quaelia?

Exemptionis ab Episcopi superioritate vsus, aut nomen in veteribus Ordinibus ac monasterijs vix agnitum fuit, vel saltem valde rarum. *c. abbates. 18. q. 2. c. quidam. ibid.* adeo vt Paschalis II. Episcopalia noluerit ministrari eiusmodi monachis, qui nulli Episcopo subesse se profiterentur. *c. Abbatibus. 18. q. 2.* necessarium tamen est visum D. Gregorio in primis, alijsque S. Pontificibus, monachorum quieti prospicere.

c. quam sit. ibid. vt nec liceat Episcopis monasteria ecclesiasticis conditionibus, seu angarijs, vel quibuslibet obsequijs secularibus, aut canonicis iuribus subijcere. *d. c. quam sit. in fin.* nec vltus in illa potestatis, aut regiminis praetextu grauamina facere. *c. dudum. ibid.* vt visitandi quidem, non semel, sed saepius etiam in anno, exhortandique gratia ad monasterium quoties placuerit ab Antistite ciuitatis accedatur: sed sic charitatis officium illic Episcopus impleat; vt grauamen aliquod monasterium non incurrat. *ita idem Gregorius. in c. visitandi c. non semel. 18. q. 2.* quare & missas publicas in coenobijs idem fieri vetuit, vel cathedram ibi collocare Episcopum, vel quamlibet potestatem exercere imperandi, vel aliquam ordinationem faciendi, nisi ab Abbate loci fuerit rogatus. *c. Innocentio. 18. q. 2.* nihil, quod non praecipiant canones, ibi vindicare. *c. hoc tantum. ibid.* nec ibidem constitueri baptisterium. *c. pridem. ibid.* nec insolitam pensionem imponere. *c. Eleuterius. ibid.* quamuis seruitium antiquum exigi non veteretur. *c. seruitium. ibid.* vbi glossa explicat, vt in his valeat consuetudo: & Gratianus d. quaestio-nem concludas, *canonica reg. iura*, inquit, quibus monasteria subiecta non sunt, synodales exactioes intelliguntur. sunt etiam quaedam seruitus officia, vel angarie operum, crebra receptiones, annua exactioes, mortificationes peccantium, a quibus omnibus monasteria libera sunt. Atque ex his omnibus conficitur, quamuis monasteria sub potestate & iurisdictione sint Episcoporum, legemque iurisdictionis agnoscant, lege tamen dioecelana non obstringi. *c. 1. X. de stat. monach. vt aperte distinguit c. dilectus. X. de off. ordinar.* vbi lata sententia in vna, prauidicium nos parit, aut rem iudicatam in altera, & Cucus *Instit. mor. l. 2. c. 6. n. 40. & seqq.* plurima enumerat.

merat, quæ legis diocesanae sunt, & ad quæ monachi iure non teneantur: vt nec recipiant quæ solitariam monachorum quietem possint interturbare. vt missæ publicæ, & similia, tamen si in exemptis locis in Pontificalibus celebrare, & ordines conferre liceat. *elem. archiep. vers. simili. de priuil. vt in d. canonibus non exemptio, sed quies monachorum spectetur.*

3. Ab his quæ legis diocesanae non fit illatio ad iurisdictionem.

4. Nisi generaliter iurisdictione exprimitur.

5. Quibus verbis non datur exemptio?

6. Quibus datur?

Quare diligenter sunt inspicienda antiqua priuilegiarum diplomata. *c. porro X. de priuil. (nam certa verborum forma non est præscripta. c. si Papa. de priuil. in 6.)* an præter ea quæ legis diocesanae sunt contineant etiam ea, quæ pertinent ad legem iurisdictionis. nam ab alterutris non fit illatio. *d. c. dilectus.* & si aliqua exprimitur circa quæ concedatur libertas, vt g. quod excommunicari, suspendi aut interdicti non possint, & in signum huiusmodi libertatis subiungatur præstatio census, extra illa capitula non inferetur exemptio. *d. c. si Papa §. idē dicimus. de priuil. in 6.*

Vnde & decifum est in protectionem susceptos non censeri exemptos. *c. ex parte. 18. X. de priuil. nec receptos in filios. c. 1. in princ. de verb. signif. neque per narrationem libertatis. d. c. si Papa de priuil. in 6.* neque per prohibitionem inferendæ molestiæ. cum ea tantum ad legē diocesanam pertineat. *c. 1. X. de stat. monach. c. quam sit. 18. g. 2.* nec per census præstationem. *c. recepimus. ibid. nisi in priuilegijs dicatur præstari ad indicium perceptæ libertatis. d. c. recepimus. §. inspicienda. d. c. si Papa. de priuil. in 6.*

Vbi latè referuntur verba, modicè concedendæ exemptionis. vt g. si dispositiuè dicatur ecclesiam fore exemptam, si iuris beati Petri existere; si ad ius & proprietatem Romanæ ecclesiæ; vel ad Romanam ecclesiam specialiter, aut sine medio, vel etiam simpliciter pertinere; si dispositiuè Papa ex-

primat quod ecclesiæ sit libera; seu quod potiatur Romanæ ecclesiæ libertate; vel quod in hoc prerogatiua gaudeat speciali; aut si dicat indefinitè quod ecclesiæ Romanæ annum censum soluat, ad perceptæ illi libertatis, siue quod ipsam ecclesiam eximat ab Ordinarij potestate; insuper, ne audeat illic Episcopus cathedram collocare, aut imperandi, seu ordinationem quamuis leuissimam faciendi exercere aliquam potestatem: denique si aliqui recipiantur in proprios, & speciales subiectos, non item si in proprios & speciales filios. *d. c. si Papa. c. cum tempore. X. de arbitris. c. 2. §. nos igitur. X. de restitut. in integrum. c. cum olim. 12. c. ne aliqui. de priuil. in 6. in verb. à quorum cumque. vide Checkier de iurisdic. Ord. in exemp. p. 1. g. 9. vbi & plura profequitur; & speciatim n. c. censeri ecclesiæ à iurisdictione Ordinarij exceptam, si alicui concessa fuerit pleno iure. c. cum & plantare. §. In ecclesijs. X. de priuil. sed & n. 9. restringi libertatem per illa verba; volumus autem quod in caritate priori cum suo Episcopo remaneat. arg. c. quanto. X. de cens. c. charitas. de penit. d. 2. vt non extendatur ad iura Episcopo specialiter competentia. & quest. 13. an exemptio concessa simpliciter, eximat vniuersaliter? & quest. 12. vt hodie exemptio non suffragetur obtenta post Concilium Lateranense sub Leone X. f. 10. ob adiectam clausulam irritantem, si fuerit concessa Ordinario non audito.*

Enimvero ne in monasterijs cathedram collocet Episcopus, aut ordinationem ibi faciat, statuerat Gregorius. *d. c. luminoso. 18. g. 2.* & quamquam glossa *ibid. in verb. ordination.* id exaudiat in exemptis; non tamen videtur ea mens fuisse Gregorij: qui idem in *c. cognouimus. ibidem* Episcopis in monasterijs tribuit iurisdictionem. cuius est etiam illud; *si sua unicuique Episcopo iurisdictione non seruetur, quid aliud agitur nisi*

7. An his; ne ibi cathedra collocet, ne ordinationes faciat?

7. nisi

nisi ut per nos, per quos ecclesiasticus custodiri debet, ordo, confundatur? c. peruenit. 11. q. 1. sed quietem ibi spectauit Gregorius; ne cathedram in monasterijs collocaret Episcopus; ut ibi exerceat iudicia, inquit glossa, quibus quies monastica turbetur, quam exaggerat idem in d. c. quam sit. 18. q. 2. ob quam etiam Hieronymus in c. si cupis. 16. q. 1. monasteria magis rure, quam in urbibus indicat collocanda. & idem Gregorius d. c. luminoso missas publicas ibi fieri prohibet, ne in seruatorum Dei, inquit, recessibus, & in eorum receptaculis vlla popularis conuentus prebeatur occasio, vel mulierum fiat introitus. sed & glossa admittit in d. c. luminoso ordinatiorem Episcopi, saltem negligente Abbate. ex c. cum simus. 9. q. 3. ut ordo iurisdictionis exercenda, non autem necessariò inferatur exemptio. sicut totius orbis praxis habet, ut monasteria Benedictina non sint exempta, nisi specialia producant priuilegia: Quod contra tamen esse deberet, cum d. c. luminoso sit generale, & à D. Gregorio emissum imprimis eius ordinem spectare debeat. quamquam Bonifacius VIII. d. c. si Papa. vers. vel quod non audeat, de priuilegiis in 6. nunc ex huiusmodi verbis exemptionem induci declarat: & videtur respexisse ad d. c. luminoso, cum eadem verbareferat. sensum autem seu energiam mutasse secundum mutationem temporum: quibus iam inualuerat, non vsurpata antiquis, exemptio.

3.
Antiqua
diplomata
vix perueniunt ad
exemptionem
& ambigua
contra illam
interpretanda.

Igitur cum antiquissimum argueretur diploma ex quo exemptio prænderetur, rectè responsum est, inspiciendum illud esse diligenter. d. c. porro. c. recepimus. X. de priuilegiis, neque ex verbis ambiguis inferendam exemptionem; c. 1. in princ. de verb. signif. in 6. aduersus Ordinarium; cuius iurisdicatio est fauorabilis. d. c. peruenit. 11. q. 1. exemptio odiosa. Conc. Trid. s. 24. c. 11. Chockier de iurisdic. Ordinar. in

exemp. p. 1. q. 4. præsertim in Ordine Benedictino. cuius Regula c. 62. & 64. Ordinarium agnoscit, & ex ea deductum iuramentum quod olim etiam Cistercienses præstabant. c. ne Dei. X. de simon. & ex quo Ordine erat Gregorius, qui vnicuique Episcopo suam seruari voluit iurisdictionem. d. c. peruenit. ut à Concilio Chalcedonensi excommunicantur monachi, qui Episcopo subesse nolunt. c. ipsam. 18. q. 2. ut aduersus huiusmodi exemptionem iam obrepentem ex eodem Ordine per Robertum reformato Bernardus ad Eugenium de consuetudine. lib. 3. c. 8. & seqq. valde inuehitur, nisi forte fundatio sit contraria, ob quam immunitatem monasterij Cluniacensis Petrus Venerabilis tuetur. epist. 21. l. 3. ad Cistercienses. eoque, quo antiquius est diploma, propiusque accedit ad tempora Gregorij, magis in dubio respondendum est pro Ordinario: & verba ambigua pro quiete, quam diximus, monastica sunt interpretanda; & libertate à lege diocesana; non iurisdictionis aut, si qua iurisdictionis iam exprimitur, restringenda ad expressa. d. c. 1. de verb. signif. in 6. d. c. si Papa. 1. idem diximus. nisi clausula quedam generalis subiungatur, super libertate ab omni iurisdictione, nam & hæc generaliter accipi potest, quamuis specialiter acceptæ iurisdictionis lex distinguatur à lege diocesana. d. c. dilectus. X. de off. ord. vide Cucchum Inst. maior. lib. 2. c. 6. n. 28. & seqq.

Atque etiam ab Ordinarijs, vel exemptis gesti, eodem modo sunt accipiendi, quo iuris interpretatiõnem accipiant, quare quod Episcopus, qui publicauerat in monasterio sacramentum Confirmationis se collaturum, & cum eo peruenisset monitus à monachis, ad parochialem vicinam recesserit, ambiguum est; & accipiendum secundum causam d. c. luminoso: ut popularis illic conuentus,

tus, & faminarum vitaretur introitus. vt in administratione istius sacramenti solet esse frequentior conuentus popularis. quemadmodum de censu diximus; vt ambigua præstatio non capiat interpretationem pro exemptione: nisi adiecta sit causa, eam præstari ad iudicium perceptæ libertatis. *d. c. recipim. d. c. si Papa. c. constitutus. x. de religiof. dom.* adeoque simile est iudicium de alijs verbis a cibusque ambiguis. ita vt nec ad fundandam aliquam exemptionis quasi possessionem proficiant. vt videtur significare arrestum quod citat Choppin. *monast. l. 1. t. 2. n. 22. in fin.*

10.
Nisi præscriptio sit contraria.

Si tamen iam pridem verba ad exemptionis sensum accepta sint, & talia sint, vt causam saltem præscribendi præstare possint; & accesserit possessio quadragenaria, eo casu ad exemptionem inducendam proficiunt; atque sufficient. *c. auditis. c. cum olim. x. de præscript. c. cum olim. 14. x. de priuil. ita tamen vt probatione præscriptionis pendente secundum Ordinarium iudicetur. c. sunt persone. §. quod si tales priuilegio & præscriptione. de priuil. in 6. Vide etiam c. 2. in fin. & ibi glos. & DD. de rest. in integ. quamquam nuper Senatus supremus Mechliniensis pro Abbate Aman-dino contra Ordinariū iudicauit: sed possessio nimis erat diuturna.*

11.
Verbo immunitatis non concessa ex-
ceptio.

Secundum ea, quæ diximus, examinando diploma quod refert Chopin. *monast. lib. 1. t. 2. n. 19.* à S. Germano datum monasterio sui nominis, quasi eo emancipatū sit ab omni superiore, præterquam Romano Pontifice; dicendum est non videri ita rem se habere: sed immunitatem tantum concedi à lege diocesana. eoque vtitur verbo immunitatis: quod vacatione à muneribus, seu oneribus significat. *l. ult. D. de cens. rot. tit. D. de vac. mun. & de iure immunitat.* lex autem iurisdictionis eo nomine non reijcitur. *l. cui muneris. D. de*

muner. quia, vt subiungitur, magis ad honorem, quam ad munera pertinet, eoque D. Germanus sub fin. quidquid monasterio fuerit donatum, inquit, vt ad integrum habeat, volo, rogo, coniuuro: & præfatus erat Regem Childebertum fuisse illorum immunitatem, securitatem, ac sequestrationem ab omni civili negotio.

Nec obest inserta diplomati clausula, *sancimus vt nullus Metropolitani aut alius suffraganeus eius, causa alicuius ordinationis illud ingredi præsumat, nisi solummodo ab Abbate, iisdem loci vocatus venerit, ad sanctiuitatis ministerium celebrandum, aut ad ecclesias consecrandas, aut ad benedictiones clericorum, vel monachorum instituendas: quia hæc eadem ferè verba recitantur in d. c. luminoso. §. nec audeat. & d. c. dudum. §. hortamur. in verb. quatenus nullam deinceps in eis ob aliud, nisi hortandi tantummodo causa accedendi habeant licentiam, aut si fortè ad peragenda sacra missarum fuerint inuitati mysteria, quæ vtraque ec. sunt D. Gregorij: quem mox diximus Ordinem suum per illa non fecisse exemptionum. adde & finem in d. c. luminoso expressum exemptionem non spectare, nisi quoad legem diocesanam. quibus conformiter Paschalis II. literis, *quas recitat idem Chopin. monast. lib. 2. tit. 1. n. 4.* confirmans diploma D. Germani libertatem vocat ab eo collatam; vtique à iuribus lege diocesana Ordinario cõpetentibus: & subiunguntur quedam specialia à D. Germano non expressa: & in fin. ne quis ipsos interdiceret, excommunicare, vel ad Synodū vocare possit: qualia omnimodam exemptionem non inferunt. *d. c. 1. de verb. signif. in 6. & ideo refert Chopin. d. n. 19. ad marg. idem monasterium ab Alexandro IV. alias literas obtinuisse. verifimile est illum progressum esse ad plenam exemptionem. quæ iam tum inualuerat, quod pluribus alijs locis accidit: quorum antiqua priuilegia nondum illam**

12.
Nec prohibicione ingressus.

plenè tribuebant, vel intellectus priuilegiorum præscriptione prorogatus est. *iuxta d. §. quod si tales. c. cum olim. 14. X. de priuil.*

Sic monasterio A. à Martino I. concessum est priuilegium, quo vetatur Episcopus cathedram ibi collocare, aliæque plura agere, quæ supra expressa sunt: Paschalis II. dicit Martinum priuilegium libertatis contulisse: & nos, inquit, *sub tutela apostolica Sedis omnino liberum in gremio S. Romanae ecclesie excipimus.* vltima verba obscura sunt, an huiusmodi gremium faciat speciales filios, an subiectos, sed illa verba; *omnino liberum*, clariùs pro exemptione faciunt. *d. c. si papa.* dum verbum omnino significat absolutè, simpliciter, indistinctè. *Tuscus. V. Dicitio omnino. concl. 322.* vt libertas significari videatur quoad vtramque legem: diocesanam non tantum; sed & iurisdictionis. *vt in d. c. cum olim. X. de priuil.*

In Constituto, vt vocant D. Gregorij, quod refert Baron. in *Annalib. eccl. ad an. 601. ex actis Concilij*, & vbi vetantur inter cætera Episcopi cathedram collocare &c. *ad fin. Vniuersi*, Patres inquit, *respondere; libertati monachorum congaudemus; & que nunc de his statuit beatitudo vestra; firmamus.* ecce verbum libertatis: sed non vtrique plenæ; sed quoad hæc tantum quæ pertinent ad legem diocesanam. nam iurisdictioni detractum noluit Greg. *d. c. peruenit. c. 1. X. de stat. monach.* quod eiusdem Greg. 1. esse ibi asseritur *in Corpore iussu Greg. XIII. edito.* vbi hæc verba; *ne præter diligentiam disciplinæ, aliquid molestiæ monasterio inferatur.* disciplina ad iurisdictionem; alia ad legem diocesanam, quietemque pertinent: de quibus *in c. pro utilitate. 16. q. 1. in nullo diocesana lege ab Episcopis contingantur monasteria aliàs subdita. c. cum Vener. X. de relig. dom. & que supra citauimus.* quare & praxis, vt diximus, Bene-

dictinos in vim d. Constituti non agnouit exemptos: & perperam D. Bernardus inuectus fuisse *d. c. 8. & seqq. in exemptiones.* si eas D. Gregorius iam olim principio Ordinis tribuisset; quem & ipse sub reformatione profitebatur. tamen si aliqui ex eo Constituto arguant omnes monachos fuisse exemptos, sed vsu receptum illud non fuisse. quod nullam habet verisimilitudinem, cum Concilium vniuersos Patres dicat & conuictos fuisse, & illud firmasse: & D. Bernardi inuectiua, vt rem nouam, oppugnat exemptionem; illiusque ratio, & dicendi modus tam est vehemens, quod cum reuerentia D. Gregorij non satis constitisset.

RESPONSVM. II.

Quæstiones Mendicantium quæ prohiberi possint ab Ordinarijs.

ADuersus prauos quætores diuersa Concilia providere voluerunt. *c. cum ex eo. X. de penit. & remis. c. abustonibus. ead. in clem.* sed malum remedia superauit. Concilium Trid. *s. 21. c. 9. s. 25. decreto de indulgent.* securiam mistic ad radicem, illos penitus abolendo. sed decretum huiusmodi non spectat ad Ordines mendicantes, qui, ne iuxta institutum suum mendicent, prohiberi non possunt. *Barbof. in Collect. DD. ad Conc. Trid. d. c. 9. post Eman. Sanchez, Rodrig.* ideoque nec prohibuit Concilium Trid. mendicitatem; sed concessit quidem Mendicantibus, quibusdam exceptis, *s. 25. de regular. c. 3.* vt bona immobilia possidere eis liceat. vbi paulò ante *c. 1. præcepit*, vt omnes ad Regulam, quam professi sunt, præscriptum vitam instituant. quare nec tenentur petere licentiam mendicandi ab Ord-